

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1.

Λ ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίους ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους,

Σ ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης.

Λ Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελόμενος

τοῖς δ' ὡς ζώοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν

Σ , οὓς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὄπλοις βιαζόμενος

Λ προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἄλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς·

B1.

Τα δύο χαρακτηριστικά του Αλεξάνδρου: Ἀρμοστής καὶ διαλλακτής
«ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἄρμοστής καὶ διαλλακτὴς τῶν ὄλων»

Για νὰ καταφέρει νὰ το διοικήσῃ αὐτὸ τὸ κράτος, ὁ Αλέξανδρος προέβη σὲ μίᾳ πολιτικῇ, ἡ ὁποία θὰ τον ἔκανε ἀρεστὸ στους νέους τοῦ υπηκόους στὴν Ἀσία. Κι ἔτσι υιοθέτησε τὸν ρόλο ἐνὸς ἀγαθοῦ ἡγεμόνα ποῦ ἐπιτελεῖ ἓνα θεϊκὸ ρόλο καὶ δὲν ἦταν ἓνας ἀπλὸς δυνάστης. Αὐτὸ, λοιπὸν, τὸ θεϊκὸ σχέδιο, ἡ ἀποστολὴ τοῦ Αλέξανδρου, ἦταν νὰ γίνῃ ἀφενὸς «κοινὸς ἄρμοστής», δηλαδὴ νὰ ἐπιβάλλῃ μίᾳ οἰκουμενικῇ τάξῃ πραγμάτων καὶ ἀφετέρου «διαλλακτὴς τῶν ὄλων», δηλαδὴ νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς πάντες, ὅλους τοὺς λαοὺς. Ἡ βασικότερη πρακτικὴ ποῦ ἀκολούθησε ὁ Αλέξανδρος ἀφοροῦσε τὴν πολιτισμικὴ ὁμογενοποίηση.

«ἐνσωμάτωνε τοὺς κατακτημένους λαοὺς στὸ κράτος τοῦ, ἐφαρμόζοντας ἓνα πρόγραμμα πολιτισμικῆς ὁμογενοποίησης. Δηλαδὴ, ἐπεδίωξε νὰ ἀναμείξῃ τοὺς διαφορετικοὺς τρόπους ζωῆς, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα, προκειμένου ὅλοι μαζί νὰ

συναποτελέσουν ένα αρμονικό σύνολο, στο οποίο ο καθένας θα είχε τη θέση του» (Παπαγεωργίου, Μπακλαβάς, Νικολίτσης, & Αναγνωστοπούλου, 2019). Γι' αυτό χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη παρομοίωση «*ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας*». Στο κείμενο, μάλιστα, δίνονται και περισσότερες πληροφορίες ως προς τον τρόπο που αυτό το πρόγραμμα επιτεύχθηκε· η ομογενοποίηση έφτασε σε σημείο να εφαρμόζεται ακόμα και στον κοινό τρόπο ένδυσης, τροφής και άλλων καθημερινών συνηθειών («*κοινὰς [...] ἐσθήτας [...] ἡγεῖσθαι καὶ τραπέζας [...] καὶ διαίτας*»).

Ο Αλέξανδρος, επίσης, προέβαλε μία νέα ιδεολογία αναφορικά με την πατρίδα και με τους όρους *ελληνικός* και *βαρβαρικός*. Η νέα πραγματικότητα που αναδύεται μέσω των πραγματολογικών αναγκών και της νέας τάξης πραγμάτων στην οικουμενική πια αυτοκρατορία επιβάλλουν και αναθεώρηση των έως τότε αξιών. Ο Αλέξανδρος, σύμφωνα με το κείμενο του Πλουτάρχου, «*πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντα*», δηλαδή διέταξε να θεωρούν όλοι την οικουμένη ως πατρίδα τους, και «*ἀκρόπολιν δὲ καὶ φουρὰν τὸ στρατόπεδον*», δηλαδή να θεωρούν εξίσου ως ακρόπολή τους τη φρουρά και το στρατόπεδό τους.

πατρίς: Η αγάπη προς την πατρίδα συνεχίζει να θεωρείται βασικό καθήκον, ωστόσο ήδη οι Κυνικοί επαναπροσδιορίζουν τη σημασία του όρου. Καθώς το άτομο δεν προσδένεται ούτε περιορίζεται στην πόλη και τον τόπο του, ο όρος διευρύνεται, για να συμπεριλάβει ολόκληρο τον κόσμο. Η αντίληψη ότι υπάρχει ουσιαστική και φυσική σύνδεση του καθενός με την ανθρωπότητα, η προτεραιότητα της ανθρωπίνης ιδιότητας, είναι η βάση του στωικού οικουμενισμού (Φάκελος Υλικού, σελ. 194).

οἰκουμένη: ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται εδώ σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολιτισμικής ομογενοποίησης. Πάντως, ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε καινούριες αξίες, που υπονόμισαν τις αξίες των πόλεων-κρατών και στο ηθικοπολιτικό επίπεδο, η ηθική του δασκάλου του Αλεξάνδρου, του Αριστοτέλη, αντιστοιχούσε στη μικρή κλίμακα μιας πόλης και όχι στην αναδυόμενη οικουμένη(Φάκελος Υλικού, σελ. 194).

Στο απόσπασμα, ακόμα, υπάρχουν και οι νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις που προβάλλονται μέσα από τον ενδιάθετο λόγο του Αλεξάνδρου, κυρίως αναφορικά με τους όρους *ελληνικός* και *βαρβαρικός*. Πλέον, λοιπόν, πρέπει να θεωρούν «*συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς. ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς*». Εφόσον πλέον δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη πατρίδα, αφού πατρίδα είναι όλη η οικουμένη, και έχουν εξαλειφθεί οι διαφορές ως προς την ένδυση και την καθημερινή συνήθεια, πρέπει να προσδιοριστούν άλλα κριτήρια για τη διαφοροποίηση των δύο όρων. Ο Αλέξανδρος προτείνει ομόφυλοι με τους Έλληνες να θεωρούνται οι ενάρετοι («*τοὺς ἀγαθοὺς*»), ενώ αλλόφυλοι, δηλαδή βάρβαροι, οι κακοί («*τοὺς πονηροὺς*»).

B2.

Ως προς το κείμενο αναφοράς:

«πάντας ανθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἦ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης.»

Στην ζηνώνεια *Πολιτεία* ο φιλόσοφος προτείνει: α) να νιώθουν ὅλοι μέρη ενός ὅλου (συνδημότες και συμπολίτες), μίας κοινότητας, μίας κοσμόπολης, β) να επικρατεί ἕνας κοινός τρόπος ζωῆς («εἷς βίος») και γ) να υπάρχει μία ενιαία τάξη («εἷς κόσμος»). Η συγκεκριμένη παρομοίωση εισάγει ἕναν αγελαῖο χαρακτήρα για τη συμβίωση των μελών μίας κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση αποτελεί μία παρομοίωση των ανθρώπων που ζουν στην κοσμόπολη του Ζήνωνα με μέλη μιας ἀγέλης, τα οποία σύμφωνα με τον κοινό νόμο τρέφονται μαζί, μέσω της παραγόμενης οπτικοποίησης.

πολιτεία: Ο Ζήνων είχε γράψει ἕνα ἔργο με τον τίτλο *Πολιτεία* που δεν σώθηκε. Ὅπως ο Πλάτων στη δική του *Πολιτεία*, με την οποία αναπόφευκτα θα συγκρινόταν οποιαδήποτε ἄλλη, ο Στωικός κάνει τη δική του, εναλλακτική, πολιτική πρόταση για την ιδανική πολιτεία, στο πλαίσιο ὅμως μιας εποχῆς που αλλάζει. Πρόκειται, ἴσως, για μία κοινότητα σοφῶν και ἐνάρετων ἀνθρώπων, ὅπου η ιδιότητα του πολίτη είναι μία μόνο πτυχή της ηθικῆς προσωπικότητας. Ο Πλούταρχος για τους σκοπούς του δικού του ἔργου συνδέει στοιχεία της ουτοπικῆς στωικῆς πόλης με την πολιτική του Μ. Αλεξάνδρου, ο οποίος ἔχει χαρακτηριστικά φιλοσόφου· και κάνει ἕναν αναχρονισμό: η δράση του Ζήνωνα ξεκίνησε γύρω στο 300 π.Χ., 23 χρόνια μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου (Φάκελος Υλικού, σελ. 194).

ἔγραψεν ὥσπερ ὄναρ ἢ εἶδωλον εὐνομίας φιλοσόφου καὶ πολιτείας

εὐνομία: Η ευνομία αποτελούσε μόνιμο αίτημα στη θεωρία και την πρακτική της ελληνικῆς ἀρχαιότητας. Ἐνας ἀπὸ τους υποστηρικτές της δημοκρατίας, ο λεγόμενος "Ἀνώνυμος του Ιαμβλίου" συνοψίζει τα πλεονεκτήματά της, αξιολογώντας την ως «ὄ,τι καλύτερο για το σύνολο και για το άτομο». Στους Στωικούς, ο νόμος είναι ουσιαστικό στοιχείο της πόλης, που ορίζεται ως ἕνα «πλήθος ἀνθρώπων που διοικούνται ἀπὸ τον νόμο» (Κλήμης Αλεξανδρεὺς, *Στρωματεῖς*, 4.26), τον φυσικό νόμο που ισχύει για ὅλα τα πράγματα. Ο ηγέτης αὐτῆς της κοσμόπολης πρέπει να γνωρίζει τα ἀγαθὰ και τα κακά, να κατέχει το κύριο πολιτικό ἀγαθό, την ἀρετή, και να ἀναλαμβάνει πολλαπλούς ρόλους (κυβερνήτης, δικαστικός, παιδαγωγός κ.ά.), ὥστε να διασφαλιστεῖ η ευνομία. (Φάκελος Υλικού, σελ. 194)

Ο Πλούταρχος χρησιμοποιεῖ ἄλλη μία παρομοίωση, ἀλλὰ αὐτή τη φορά δεν είναι φορέας μιας οπτικῆς εικόνας. Η παρούσα δευτερεύουσα παρομοιάζει την ιδεώδη ζηνώνεια πολιτεία με ἕνα ὄνειρο ἢ μία εικόνα, ἕνα ὄραμα. Σ' αὐτό το σημείο τίθεται μορφικά αὐτό που ἀναλύθηκε παραπάνω αναφορικά με την *ευνομία* που διέπει την κοσμόπολη, ἐφόσον σ' αὐτὴν διαβιούν ἀνθρωποι που είναι σοφοί, μιας και ο λόγος

τους πραγματώνει τον φυσικό νόμο και αυτοί αποτελούν ηθικές προσωπικότητες με αρετή και φρόνηση.

ως προς τον Μάρκο Αυρήλιο:

«είμαι μέρος ενός συνόλου που υπακούει σε φυσικούς νόμους» και «με συνδέει μία συγγένεια με τα ομοειδή μέρη»

«δεν θα πράξω τίποτα ακοινωνήτο, κι ακόμα περισσότερο, θα κατευθύνω κάθε μου παρόρμηση προς το κοινωνικό συμφέρον».

Συνεπώς, σύμφωνα και με τους δύο, όλοι είμαστε μέρος ενός συνόλου που υπακούμε σε έναν νόμο, τον φυσικό και συνδεόμαστε με δεσμούς συγγένειας μέσα στην κοινωνία, προτάσσοντας το κοινωνικό συμφέρον.

B3. Ένταση, προαιρετική, κράση, πληθυσμού, χρήσης.

B4. 1γ, 2 α, 3β, 4 α, 5 α.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Οι Αθηναίοι αρχηγοί στην Σάμο και ιδιαίτερα ο Θρασύβουλος, ο οποίος είχε πάντα την ίδια γνώμη από τότε που είχε πρωτοστατήσει στην μεταπολίτευση, ότι δηλαδή έπρεπε ν' ανακληθεί ο Αλκιβιάδης, κατόρθωσαν τέλος, κάνοντας Εκκλησία, να πείσουν τους περισσότερους στρατιώτες. Ψήφισαν να τον ανακαλέσουν και να τον αμνηστεύσουν. Ο Θρασύβουλος πήρε καράβι, πήγε εκεί που ήταν ο Τισσαφέρνης και έφερε πίσω στην Σάμο τον Αλκιβιάδη, έχοντας την πεποίθηση ότι η μόνη σωτηρία ήταν να μεταστρέψει τον Τισσαφέρνη για να γίνει φίλος των Αθηναίων και να εγκαταλείψει τους Πελοποννησίους.

Γ2.

Η ενέργεια του Αλκιβιάδη εξυπηρετεί τις παρακάτω σκοπιμότητες:

Να φοβήσει τους ολιγαρχικούς της Αθήνας και να διαλυθούν οι πολιτικοί σύλλογοι.
« ἵνα οἱ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῖντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν»

Να ενισχύσει την επιβολή στους στρατιώτες της Σάμου και να ενθαρρύνει τους στρατιώτες. «καὶ οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοιεν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλεόν θαρσοῖεν,»

Να ενισχύσει στους εχθρούς τις αμφιβολίες για τον Τισσαφέρνη και να χάσουν τις ελπίδες τους. «οἱ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο καὶ [ἀπὸ] τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν.»

Γ3α. πλήθεις, , ἰδιαιτέραν/ ἰδιωτέραν, πλείστα, **ὕμᾱς αὐτάς ὑπαρχόντων, ἐλπίδι**

Γ3β. πέπεικε, ἐψηφισμένων, πεπλευκῶς, καταγήροχε/ κατῆχε

Γ4α.

αντικείμενο στο ρήμα μετέσχηκε
αντικείμενο στη μετοχή ψηφισμένων
εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός κατεύθυνσης σε πρόσωπο στο πλεύσας
υποκείμενο στη γενική απόλυτη μετοχή γενομένης
επιθετική μετοχή, γενική αντικειμενική στο **ἐλπίδας**
επιρρηματικός προσδιορισμός στάση σε τόπο στο ἔχοντες
δοτική αντικειμενική στο πολέμιοι

Γ4β.

Επιρρηματική χρονική μετοχή, συννημένη στο υποκείμενο του ρήματος Θρασύβουλος.

Πλεύσας: **ἐπεὶ/ἐπειδὴ Θρασύβουλος ἐπλευσε.**